

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר, ה'תשכ"ד

בלתי מוגה

יו"ל לש"פ אחרי-קדושים, ח' אייר, ה'תשס"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ותשע לבריאה

שנת הקהל

מאה ושבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ושנת השישים לנשיאותו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

החתן הרה"ת לוי יצחק שיחי קרינסקי

והכלה מרת חי' מושקא שתחי רביסקי

לרגל בואם בקשרי שידוכין בשעה טובה ומוצלחת

כ"ח ניסן, ה'תשס"ט, שנת הקהל

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' הלל דוד וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו קרינסקי

הרה"ת ר' צבי יוסף וזוגתו מרת רחל שיחיו רביסקי

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' חיים יהודא וזוגתו מרת דבורה שיחיו קרינסקי

הרה"ת ר' גרשון מענדל וזוגתו מרת בתי' שיחיו גרליק

הרה"ת ר' אליהו וזוגתו מרת חנה רבקה שיחיו ביסק

לעולם ועד¹⁰⁸: הוי' — הוא שם העצם¹⁰⁹, למעלה מהעולם כו'. אבל התכלית היא — שיומשך "לעולם", ואפילו בבחי' "ועד" (שזהו רק החילוף ד"אחד"¹¹⁰, שמורה על השייכות לעולם העשי', עולם החילופים והתמורות) יומשך (הוי') "אחד", שזהו החידוש דלעתיד לבוא, כמ"ש¹¹¹ "ביום ההוא יהי הוי' אחד ושמו אחד" — לא רק "הוי' אחד", אלא גם "שמו אחד".

110 ראה זח"ב קלד, א ובמק"מ שם (נעתק
בנצו"א לזהר שם). הובא בתניא שעהיוה"א
רפ"ז. נת' באג"ק ח"ב ע' קטז ואילך. וש"נ.
111 זכרי' יד, ט. וראה פסחים נ, סע"א.
וש"נ.

108 בשלה טו, יח.
109 כ"מ הלי' עכו"ם פ"ב ה"ז. פרדס
שי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מ"ב
פכ"ח. 111 זכרי' יד, ט. וראה פסחים נ, סע"א.
וש"נ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ אחרי-קדושים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר ה'תשכ"ד (תדפיס מתורת מנחם כרך לט הנמצא בדפוס), הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ב' אייר, ת"ת שבת"ת, ה'תשס"ט, שנת הקהל
חאה ושבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2009 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

Sales Department:

Tel. (347) 240-5238 • E-mail: sales@lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5769 • 2009

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

— וכנראה, שכל אריכות הדברים בהמשך תרס"ו¹⁰³ בענין תושב"כ ותושבע"פ, ובענין "יעשה למחכה לו", מיוסד על סעיף זה — ועפ"ז מבאר מ"ש בספר הבהיר¹⁰⁴ שדוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, דהיינו, שע"י הלימוד והדיוק בתושבע"פ פעל תוספות אור גם בתורה שלמעלה (תושב"כ), לחברה בהקב"ה.

ומסיים בפירוש הפסוק "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", שהחפץ ורצון הפשוט שבעצמות הוא שתהי' הירידה בתושבע"פ, כיון שע"י חידושי ההלכות בתושבע"פ פועלים עליו בתורה שלמעלה, בחי' חכמה עלאה. וזהו "יגדיל", ביו"ד, דקאי חכמה תתאה (תושבע"פ), שפועלת הגדלה בחכמה עלאה. וזהו גם מש"נ "יגדיל" לשון עתיד, כיון שהגדלה זו — שענינה הוא גילוי תענוג העצמי — תהי' לעתיד לבוא, וע"ד מ"ש במשיח "הנה ישכיל עבדי גוי"¹⁰⁵.

ובכן: כאשר מתרגמים את תוכן הדברים שבתו"ח לסגנון ואותיות של "עבודה" — הרי זה תוכן הביאור המדובר לעיל בפירוש המשנה.

יט. ויש לקשר זאת עם הפרשה שמתחילים לקרוא במנחה — "אמור גוי ואמרת", "להזהיר גדולים על הקטנים"¹⁰⁶:

הכוונה היא לא רק ל"גדולים" ו"קטנים" בכללות ישראל, אלא גם ל"גדולים" ו"קטנים" שבכל אחד מישראל (ככל עניני התורה שהם בדרך כלל ובדרך פרט)¹⁰⁷: "גדולים" — כח השכל שבראש, ו"קטנים" — כח המעשה שברגל.

והפירוש ד"להזהיר גדולים על הקטנים" הוא — שלא די בענין השכל בפני עצמו, אלא צריך להיות באופן ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה²⁰, ואף שבחיצוניות הרי זו ירידה, הנה דוקא ע"י "להזהיר" . על הקטנים" נעשה ענין של גדלות ("גדולים").

וע"ד האמור לעיל במעלת תושבע"פ דוקא, שעל ידה נעשה עליו גם בתושב"כ. וזהו גם בדוגמת העילוי בענין ד"הרבה להם תורה ומצוות" — הזיכוך פנימי שנעשה ע"י ריבוי התחלקות דוקא.

וזהו גם סיום המשנה האחרונה דמסכת אבות — "הוי' ימלוך

(103) ע' עה ואילך. (106) יבמות קיד, סע"א. הובא בפרש"י

(104) סנ"ח (קצו). וראה זח"ג רכב, ב. עה"פ. וראה גם תו"מ חכ"ה ע' 279 ואילך.

(105) ישע"י נב, יג. וש"נ.

(107) ראה גם לעיל ע'...

בס"ד. ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר, ה'תשכ"ד

(הנחה בלתי מוגה)

דבר אל כל עדת בני ישראל גוי' קדושים תהיו כי קדוש אני גוי', וצריך להבינ', מהו הנתנית טעם דכי קדוש אני שלכן קדושים תהיו, והלא לא נערוך אליו קדושתו³, ומי ידמה לך ומי ישוה לך כו'. ומביא כ"ק אדמו"ר הצ"צ במאמרו על פסוק זה (בביכיל שנפדה מהשבי)⁴ מ"ש במד"ר⁶, כתיב⁷ ואתה מרום, רוממות אתה נוהג בעולמך כו', נתת קדושה לישראל לעולם, שנאמר קדושים תהיו, ומבאר⁸, שהמכוון שהוא ציווי, וגם הבטחה, שסופכם להיות קדושים (ומביא דוגמא על זה מפירוש הכתוב⁹ ואהבת את הוי' אלקיך, שהוא לשון ציווי ולשון הבטחה¹⁰). וממשיך לבאר מ"ש ואתה מרום לעולם⁷, שמורה על ענין הנצחיות, ע"ד מארז"ל¹¹ כל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם, שענין זה נמשך מבחי' אני הוי' לא שניתית¹², וזהו ואתה מרום לעולם, שמבחי' רוממות נמשך שיהי' בבחי' לעולם, בלי שום הפסק. והיינו, שגם הקדושה דישראל היא באופן של נצחיות והעדר השינוי (נתת קדושה לישראל לעולם), וכמובן גם מהפסוק אני הוי' לא שניתית, שסיומו ואתם בני יעקב לא כליתם.

(ב) **והנה** בכתוב זה נמנו ג' בחינות קדושה¹³. בחי' הא' היא מ"ש דבר אל כל עדת בני ישראל, שהרי בני ישראל, שהרי בני ישראל (גם קודם הציווי קדושים תהיו) הם גוי קדוש¹⁴. ובחי' הב' היא מ"ש קדושים תהיו, שזוהי קדושה נוספת על קדושת בני ישראל מצד עצמם. ובחי' הג' היא מ"ש

(6) פרשתנו (קדושים) פכ"ד, ב.

(7) תהלים צב, ט.

(8) אוה"ת שם. וראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי שם (ע' תקעט).

(9) ואתחנן ו, ה.

(10) תו"א תשא פו, ג.

(11) ויק"ר פ"ב, ב.

(12) מלאכי ו, ג.

(13) ראה אוה"ת שם ע' קח.

(14) יתרו יט, ו.

(1) פרשתנו (קדושים) יט, ב.

(2) רד"ה קדושים תהיו במאמרי אדמו"ר

הזקן תקס"ב ח"א ע' קעד. ח"ב ע' תכ; מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תקלג; סהמ"צ

להצ"צ קנג, ב. רד"ה דבר אל כל עדת בני

תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רמה); עטר"ת (סה"מ

עטר"ת ע' שפז).

(3) פיוט יגדל.

(4) תפלת נשמת.

(5) נדפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו (קדושים)

ס"ע קח ואילך.

כי קדוש אני, שזהו ענין נעלה יותר גם מהקדושה דקדושים תהיו. והיינו, דעם היות שקדוש אני הוא נתינת טעם על קדושים תהיו, מ"מ, הקדושה דקדוש אני היא נעלית יותר, וכדאיתא במדרש¹⁵ עה"פ קדושים תהיו, יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם. אך מ"מ, גם הקדושה דכי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם, נמשכת לישראל, כמובן ממ"ש כי קדוש אני, שזהו נתינת טעם על קדושים תהיו.

וזהו גם¹³ מ"ש במדרש¹⁶ משל לבני מדינה שעשו ג' עטרות למלך מה עשה המלך נתן א' בראשו ושתיים נתן בראש בניו, וכך הם ג' הקדושות שמקדישים את הקב"ה קדוש קדוש קדוש כו',¹⁷ שנתן א' בראשו וב' נתן בראש בניו. והיינו, שב' המדריגות דעדת בניו וקדושים תהיו הן שתי העטרות שנתן בראש בניו, ובחי' קדוש אני היא העטרה שנתן בראשו¹⁸. אך גם בחי' קדוש אני, שזוהי העטרה שנתן בראשו, נמשכת לישראל, כנ"ל. וכמובן גם מזה שהמשכת כל ג' הכתרים (גם הכתר שנתן בראשו) היא ע"י בני המדינה, וכיון שזהו ענין שנעשה ע"י עבודתם של ישראל¹⁹, לכן נמשך להם גם הכתר שנתן בראשו. אמנם, ענין זה יהי לעתיד לבוא, שזהו שאמרו רז"ל²⁰ עתידין צדיקים שאומרים לפניו קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה, והרי לפני הקב"ה אומרים קדוש קדוש קדוש כו', שקאי על כל ג' הכתרים [ואף שלשון רז"ל הוא כדרך, היינו שהוא דוגמא בלבד, הרי זה עכ"פ כדרך הקדושה של הקב"ה], אלא שגילוי זה יהי לעתיד לבוא, ועכשיו מתגלים רק ב' הבחי' דקדושה.

וביאור הענין יובן ע"פ פירוש הפנים יפות²¹, שענין בני ישראל היינו גם בני אברהם יצחק, כמ"ש במד"ר²² שגם אברהם ויצחק נקראו ישראל, ויעקב שנקראו כולם בשם ישראל. וע"פ הידוע שענינם של ג' האבות אברהם יצחק ויעקב הוא בחי' חג"ת²³, הרי מובן, שקדושה הא' (שזהו מש"נ דבר אל כל עדת בניו) היא מצד בחי' חג"ת, ובעיקר בחי' תפארת, כי ישראל (יעקב) הוא בחי' התפארת. וקדושה הב' (קדושים

ולדוגמא: בנוגע למנין ל"ט מלאכות, אף שנזכר מספר ארבעים⁹⁵. ועד"ז בנוגע לספירת העומר, שבפועל סופרים מ"ט ימים, אע"פ שלשון הכתוב⁹⁶ הוא "תספרו חמישים יום". ועד"ז בנוגע למאמר הזהר"י⁹⁷ שהענין דיצי"מ נזכר בתורה חמישים פעמים, אף שבפועל מצינו יצי"מ בתורה יותר מששים פעמים, כקושיית הפרדס⁹⁸.

ובכן: אם ענין הגימטריאות לא הי' מדויק, כטעות העולם — יכולים לתרץ כל הנ"ל ע"י צירוף הכולל או שני כוללים, וכיו"ב בשאר אופני החשבון, שעל ידם תהי' הגימטריא באופן מכוון?

אך הענין הוא — שישנם כללים אימתי חשבון הגימטריא צריך להיות בצירוף הכולל דוקא, ואימתי ללא צירוף הכולל, והיינו, שחשבון הגימטריא הוא לפי אופן שייכות ב' הענינים בפנימיותם.

ועד"ז בנוגע לענין הדרוש שבתורה, שאע"פ שאין משיבין על הדרוש באותם קושיות שבחלק הפשט, בודאי שהענינים צריכים להיות מתאימים לפי כללי חלק הדרוש שבתורה.

יח. כלפי מה הדברים אמורים?

בקשר להביאור דלעיל בדברי המשנה "רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'" — הרי כיון שכל עניני התורה צריכים להיות מכוונים כו', יראתי לומר פירוש שונה מדברי הרמב"ם והברטנורא ("פאָרטשעפען זיך מיט זי"י..."), ולכן חפשתי מקור לפירוש זה, שיהי' מיוסד על דבריו של מי שיש ביכלתו לומר פשט משלו, אע"פ שהרמב"ם והברטנורא מפרשים באופן אחר.

ובכן, מצאתי שאדמו"ר האמצעי מבאר בתורת חיים⁹⁹ מעלת תורה שבע"פ, שנקראת "לחם מן הארץ", שכשם שלחם מן הארץ הגשמית מוסיף כח בחכמת האדם (וכמארז"ל¹⁰⁰ "שאינן התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן"), כך גם הדיוק ופולפול בתושבע"פ מוסיף בבחי' חכמה עילאה (תושב"כ), ולכן גדלה מעלת הדיוק בתושבע"פ דוקא, שעז"נ¹⁰¹ "יעשה למחכה לו", "למאן דדחקין למלה דחכמתא"¹⁰²,

(15) ויק"ר פכ"ד, א.
 (16) ויק"ר פכ"ד, ח.
 (17) ישע"י ו, ג.
 (18) ראה גם מתנות כהונה לויק"ר שם.
 (19) כמארז"ל (חולין צא, ב) אין מלאכי השרת אומרים שירה עד שיאמרו ישראל למטה תחלה כו', ונמצא מה שהמלאכים מכתירין תלוי בישראל דוקא — רד"ה צאינה וראינה תר"ן. תר"ס. עזרת. תרח"ץ. תש"ח. ועוד.
 (20) ב"ב עה, ב.
 (21) ריש פרשתנו — הובא באוה"ת שם.
 (22) ר"פ תולדות (פס"ג, ג).
 (23) ראה פרדס שער כב (שער הכינויים) פ"ד. מאורי אור א, כז. ובכ"מ.

(95) שבת עג סע"א (במשנה). וש"נ.
 (96) אמור כג, טז.
 (97) ח"ב פג, סע"ב. פה, ריש ע"ב. תקו"ז ת"ו (כב, א). תל"ב (עו, ריש ע"ב). תל"ט (עט, ב). זו"ח ר"פ יתרו (לא, א). וראה בארוכה בנצו"ז לשם (במילואים) — קד, סע"ב ואילך).
 (98) ש"י"ג (שער השערים) בתחלתו. הובא בנצו"ז שם.
 (99) ד"ה ויהי מקץ הב' ס"ד (פד [רכה]), ג ואילך).
 (100) ברכות מ, סע"א.
 (101) ישע"י סד, ג.
 (102) זח"א קל, ב.

כנגד ד' עולמות אבי"ע, ומשתלשלים זמ"ז, ואם בחלק הדרוש לא הי' סדר ח"ו, כך שיכולים לדרוש כל מה שרוצים, הי' צריך להשתלשל מזה גם בחלק הפשט שבתורה. וכיון שחלק הפשט שבתורה הוא מסודר ומכוון, עכצ"ל, שכן הוא גם בחלק הדרוש שבתורה.

אלא שלכל חלק בתורה יש כללים משלו, והכללים שבחלק הפשט שבתורה אינם בדומה לכללים שבחלק הדרוש שבתורה (או לכללים דרמז וסוד). וזוהי כוונת האריז"ל ש"אין משיבין על הדרוש" — שהקושיות ששואלים בחלק הפשט אי אפשר לשאול בחלק הפשט, כיון שהקושיות והתירוצים שבחלק הדרוש הם בסדר מיוחד שמתאים לכללי חלק הדרוש. אבל ברור הדבר שגם עניני הדרוש שבתורה הן מכוונים ומדויקים לכל פרטיהם לפי כללי הדרוש, אע"פ שאין משיבין עליהם באותם קושיות כמו בחלק הפשט.

וע"ד שמצינו בענין הגימטריאות⁹¹:

יש גימטריאות שחשבונם עולה ע"י צירוף הכולל, ולפעמים מצרפים שני כוללים, וכיו"ב.

אבל, אין הכוונה שזהו ענין שאינו מדויק ח"ו, ובמילא, כאשר החשבון אינו מתאים, מוסיפים את הכולל, ואם עדיין אין החשבון עולה, אזי מוסיפים שני כוללים, והיינו, שחשבון הגימטריא אינו אלא סמך בעלמא, ולכן יכולים להוסיף את הכולל כו' ("א' כולל אהער א' כולל אהין..."),

— פעם⁹² שתה א' יי"ש (לפני האיסור...) וקינח במיני מזונות ("לעקאח"), באמרו, ש"לעקאח" בגימטריא יי"ש. וכאשר שאלו אותו: הרי החשבון אינו מתאים? השיב, שיקח עוד פרוסת "לעקאח", ואם עדיין לא יתאים החשבון, ישתה עוד כוסית יי"ש, וכן הלאה, עד שהחשבון יתאים... אלא כל פרטי חשבון הגימטריאות הם בדיוק. וכמבואר בספר שומר אמונים⁹³ להר"י אירגס (ונזכר גם בחסידות)⁹⁴ הטעם לכך שלפעמים חשבון הגימטריאות הוא דוקא בצירוף הכולל, לפי שהשייכות להענין (שבו מצרפים את הכולל) היא לא רק מצד פרטי הענינים, אלא גם ביחד עם כללות הענין, ולכן מתבטא הדבר גם בגימטריא, שהחשבון הוא בצירוף הכולל דוקא. ועד"ז בנוגע לצירוף שני כוללים, וכיו"ב.

ולכן, לא בכל פעם אפשר להשתמש בתירוף של צירוף הכולל.

91) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 206. וש"נ.

92) ראה גם תר"מ ח"יב ע' 158. 93) יוכוח א' אות כ"כא. 94) ראה תר"מ חל"י ס"ע 20. וש"נ.

תהיו) היא בחי' כתר דז"א. וקדושה הג' (כי קדוש אני) היא בחי' כתר דאריך²⁴, שזהו מה שיתגלה לעתיד לבוא (ע"כ תוכן מאמר הצ"צ).

ג) **ועפ"ז** יש להוסיף ולבאר בפירוש הפסוק דבר אל כל עדת בני"ג, שחשיב כאן כל המדריגות דסדר ההשתלשלות, מלמטה למעלה. דהנה, (כל) עדת היא ספירת המלכות²⁵, כי ספירת המלכות כלולה מכל עשר הספירות, ולכן נקראת עדה, דאין עדה פחותה מעשרה²⁶. ומ"ש כל עדת היינו כפי שהמלכות מבררת את כל הניצוצות הנכללים בה. ובני ישראל, הנה ישראל הוא חג"ת (כנ"ל), ובני ישראל (שזהו מה שנמשך מישראל) קאי על בחי' נה"י (ע"ד מ"ש²⁷ וכל בניך לימודי הוי'), שהם ענפי חג"ת. קדושים תהיו הוא כתר דז"א, וכי קדוש אני הוא כתר דאריך (כנ"ל). אך גם המדריגה היותר נעלית, כי קדוש אני נמשכת לישראל, וכנ"ל שגם העטרה הג' נמשכת לישראל, כיון שנעשית ע"י עבודתם. וזהו גם מ"ש²⁸ קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות (ומסיים) מלא כל הארץ כבודו, דכיון שכל ג' הפעמים דקדוש שייכים לעבודת המטה, לכן הרי זה נמשך בכל הארץ. אלא שקדושה ועטרה הג' היא בהעלם עכשיו, ותתגלה לעתיד לבוא, כנ"ל שעתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה.

24) ראה סד"ה והתקדישתם תרכ"ו (סה"מ 25) ראה מאורי אור מערכת ע אות ה. אוה"ת ויקהל ע' ביצו"ב/צח.

26) ראה סנהדרין ע"ד, ב. 27) ישע"י נד, יג. וראה פרדס ערך לימודי

עטר"ת ע' צה ואילך. 28) הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך ח"יב ע' תתלו.

אחדות הפשוטה⁸⁶, למה יש בהם ריבוי התחלקות⁸⁷? והביאור, ש"רצה הקב"ה לזכות את ישראל", לא רק ביטול, אלא גם זיכון, שזהו ע"י ריבוי ההתחלקות שבתומ"צ, כדי לפעול זיכון כל פרט לפי ענינו, שע"י ז נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים⁸⁸. ובזה גופא יש חילוק בין שורש הענין למעלה באחדות הפשוטה לאופן ההמשכה בהריבוי למטה, ומצד זה בא החילוק בין לשון הכתוב ללשון חז"ל: (א) "ה' פנף למען צדקו" (תענוג העצמות) — "רצה הקב"ה לזכות את ישראל"; (ב) "יגדיל תורה ויאדיר" (העילוי שנעשה במדריגת התורה (שלמעלה) כפי שהיא למעלה מריבוי והתחלקות) — "הרבה להם תומ"צ" (ההמשכה בגילוי בריבוי התומ"צ) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ז ע' 409 ואילך.

* * *

יז. ענין הדרוש — נעשה דבר פרוץ ביותר; כל אחד דורש כרצונו, ללא נפק"מ אם הדברים מכוונים אם לאו, והטענה היא, שאיתא בכתבי האריז"ל⁸⁹ ש"אין משיבין על הדרוש", ולכן חושבים שב"דרוש" יכולים לומר כל מה שרוצים, ועד לסברות עקומות!

אבל מובן שאין האמת כן, דכיון שדרוש הוא חלק בתורה, הרי זה בודאי מדויק ומכוון בכל הפרטים.

ובפרט ע"פ הידוע⁹⁰ שד' חלקי התורה, פשט רמז דרוש וסוד, הם

86 שהרי התורה היא "תורה אחת", שניתנה מ"ה' אחד", ל"גוי אחד", וענינה הוא להסיר ולבטל את ההעלם וההסתור והריבוי שבעולם ("נעשה" לשון רבים, שלכן "הרוצה לטעות יטעה", כנ"ל ס"א), ולהמשיך ולגלות בו את האחדות הפשוטה של הקב"ה. 87 ובפרטיות: ענין המצוות הוא — כשם — מצוה מלשון צוותא וחיבור (לקו"ת בחוקותי מה, ג, מז, ב. ובכ"מ), היינו, לפעול החיבור עם הקב"ה שהוא אחד הפשוט. וא"כ הוצרך להיות לכל המצוות רק ההרגש דקבלת עול מלכות שמים, שזהו היסוד של כל המצוות, כמאמר (מכילתא יתרו כ, ג. ועוד) "קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות". וכיון שיסוד כל המצוות הוא קבלת עול מלכות שמים, ששוה בכל המצוות — הרי גם המצוות עצמם היו צריכים להיות ללא התחלקות, ולמה יש "גזירות", לשון רבים. 88 כלומר: מצד כללות הכוונה דדירה בתחתונים, שיהי' גילוי אלקות בעולם — לא נוגע התחלקות קוין שבתומ"צ, אלא העיקר הוא שכללות ענין התומ"צ יהי' בריבוי — ריבוי פעמים באותו החלק שבתורה ובאותה המצוה, שגם ע"י פועלים לשטוף ולהציף את העולם ("פארפליצין די וועלט") בגילוי אלקות, באופן ש"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישע"י יא, ט); אבל כדי שיהי' זיכון פנימי ("לזכות את ישראל"), יש צורך בהתחלקות הקוין שבתומ"צ ("הרבה להם תורה ומצוות"). ולהעיר גם מהמבואר בשער היחוד לאדמו"ר האמצעי (פ"ד), שלא די בהתבוננות כללית, אלא יש צורך גם בהתבוננות פרטית. 89 שעה"פ שמות א, יד. כנפי יונה ח"ב סקכ"ה. 90 ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36 הערה 57.

בס"ד. שיחת ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר*, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

א. מבואר בכמה דרושי חסידות (ובארוכה — בד"ה אחרי תרמ"ט¹) בענין נדב ואביהוא, שהחטא שלהם התבטא בכך שהי' אצלם רצוא ללא שוב, ובלשון הכתוב²: "בקרבתם לפני ה' וימותו", היינו, שהקירוב שלהם לאלקות ("בקרבתם לפני ה'") הי' מלכתחילה באופן של רצוא וסילוק למעלה, ללא שוב ("וימותו").

וענין זה (ככל הענינים שבפנימיות התורה) מרומז גם בנגלה דתורה — כפי שמצינו במדרש³ בענין חטא שני בני אהרן, שיש דעות ש"מחוסרי בגדים נכנסו", "שתויי יין נכנסו", "שלא היו להם בנים", וענינים אלו מורים על אופן עבודה של רצוא ללא שוב:

מחוסרי בגדים: ענין הלבושים (בגדים) הוא בשביל לבוא אל הזולת שחוף ממנו. והם היו מחוסרי בגדים — שלא הי' להם קשר עם הזולת, ואדרבה: הם היו בתנועה של עלי' למעלה.

שתויי יין: שתוי יין, שיכור — יוצא ממדידה והגבלה של טעם ודעת. וזהו שתויי יין נכנסו — שעבודתם היתה באופן של רצוא, יציאה ממדידה והגבלה.

לא היו להם בנים: לידת בנים הו"ע המשכת כח א"ס למטה, כידוע⁴. ואילו אצלם הי' ענין הרצוא ועלי' למעלה — היפך ענין המשכת כח הא"ס למטה.

ב. עפ"י יש לבאר מ"ש במדרש⁵ — הובא בפרש"י על הפסוק "אחרי מות שני בני אהרן": "משל לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו, אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו, אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרוז יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן":

(*) יאָרצייט דהו"ח וכו' ישראל ארי' לייב, אחיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה לקמן ס"ח ואילך. 1) סה"מ תרמ"ט ע' רנט ואילך. וראה גם ד"ה אחרי דיי"א ניסן תשכ"ב (תו"מ חל"ג ע' 261 ואילך). וש"נ. 2) ריש פרשתנו (אחרי). 3) ויק"ר פ"כ, ט. תנחומא פרשתנו (אחרי) 1. 4) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 987 ואילך. 5) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. ובכ"מ. 6) תו"כ עה"פ.

ותשובת הצדיקים. אלא שתשובת הצדיקים נכללת בפסח ראשון, ועיקר הענין דפסח שני הוא "תקנתא" ו"תשלומין", תשובה שמגעת למעלה מהשתלשלות, ולכן בכחה להפוך זדונות לזכויות⁸² — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ח ע' 117 ואילך.

* * *

טז. בהתאם להמנהג בהתוועדויות בשבתות שבהם לומדים פרקי אבות לבאר משנה אחת במסכת אבות — נבאר עתה משנת "רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר⁸³ ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר"⁸⁴, שהיא משנה משותפת, שבה מסיימים כל פרק במסכת אבות, ובה מסיימים גם סדר הלימוד ליאריציט.

הביאור במשנה (לאחרי השקו"ט בדברי הרע"ב והרמב"ם בפירוש המשנה⁸⁵) — דלכאורה, כיון שענין התומ"צ הוא להמשיך ולגלות בעולם

(82) ובהמשך להמדובר לעיל בענין רצוא ושוב, הנה כשם שנת"ל בנוגע לחשוות האדם, הן בענין המס"נ ורצוא למעלה, כדברי ר"ע "כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי ואקיימנו", והן בענין הירידה למטה, כדברי הבעש"ט שרצונו לעבור את הענין ד"אל עפר תשוב", שאף שאין זה כפי סדר עבודת האדם מצד עצמו, מ"מ, לפעמים מזמינים לו מלמעלה — הנה כן הוא גם בנוגע לפעולה בעולם, שאף שענין בירור ג' קליפות הטמאות יהי' רק לעתיד לבוא (או ע"י תשובה מאהבה רבה שעל ידה זדונות נעשים לו זכויות), מ"מ, לפעמים מזמינים לאדם נסיונות מלמעלה (אף שאין זה סדר העבודה מצד האדם), שעל ידם נעשה גם בירור גקה"ט, כמבואר בסהמ"צ להצ"צ — ד"ה אחרי פ"ב (דרמ"צ קפו, א"ב).

(83) ישע"י מב, כא.

(84) מכות כג, ריש ע"ב.

(85) דלכאורה אינו מובן מה שהרבה הקב"ה תומ"צ כדי להרבות שחר — הרי גם אם ה' ענין אחר (פסוק אחד או משנה אחת) בתורה, או מצוה אחת, והיו לומדים ומקיימים זאת פעמים רבות, מגיע הרבה שחר כמו על

לכאורה אינו מובן: משמעות הלשון "שלא תמות כדרך שמת פלוני" הוא — שמיתת פלוני היתה בגלל שלא התנהג כדבעי, שאכל צונן ושכב בטחב. אבל בנדו"ד, הרי כל הציווי שלא להתנהג כמו שני בני אהרן נתחדש לאחרי מיתתם! —

וקושיא נוספת: על הפסוקי "הוא אשר דיבר ה' בקרובי אקדש", איתא במדרש⁸⁶ — והובא בפירוש רש"י: "היכן דיבר, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי, א"ת בכבודי אלא במכובדי, אמר לו משה לאהרן . . יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או כי או כך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך". ואינו מובן: איך שייך לומר שנדב ואביהוא היו גדולים ממה ואהרן? ובפרט אם ה' אצלם ענין של חטא — הרי בודאי שלא שייך לומר שהיו גדולים ממה ואהרן?

ונקודת הביאור בזה — שחדא מתרצה בחברתה — שכיון שהנהגת נדב ואביהוא היתה קודם הציווי (כנ"ל), לא ה' בזה ענין של חטא, ולכן שייך לומר שהיו גדולים ממה ואהרן; ואעפ"כ נאמר "שלא תמות כדרך שמת פלוני", כי, אע"פ שהנהגה זו לא היתה חטא לגבי נדב ואביהוא עצמם, מ"מ, לגבי כלל ישראל הרי זה ענין בלתי רצוי.

ג. ובהקדמה — שגם הנהגת נדב ואביהוא באופן של רצוא ללא שוב, עם היותה הנהגה של "תוהו", יש לה מקום ע"פ תורה,

— דכיון שכל עניני ההשתלשלות באים מהתורה (שהיתה כלי אומנתו של הקב"ה בבריאת העולם⁸⁷), בהכרח לומר, שגם הענינים דתוהו נלקחים מהתורה (אף שתורה ענינה תיקון, היפך התוהו). ולכן מסופר בתורה גם אודות "שני אלפים תוהו" שהיו קודם "שני אלפים תורה"⁸⁸, ומכ"ש קודם מ"ת, כי, גם הענינים דתוהו נלקחים מהתורה; וכן מובן לאידך גיסא, שב"שני אלפים תורה", וגם לאחרי מ"ת, ישנו הענין ד"שני אלפים תוהו" (וכן מ"שני אלפים ימות המשיח"⁸⁹) —

וראי' לדבר — מהנהגת בן עזאי, שלא היו לו בני, או גם שלא נשא אשה⁹⁰, שזהו סדר הנהגה של תוהו, כמו הנהגת נדב ואביהוא (ולכן מצינו בדרושי חסידות⁹¹ שכאשר מדברים אודות הנהגת נדב ואביהוא,

(7) שמיני יו"ד, ג.

(8) ויק"ר פי"ב, ב.

(9) תוהו כט, מג.

(10) ב"ר בתחלתו.

(11) סנהדרין צז, סע"א. וש"נ.

(12) סוטה ד, ריש ע"ב. וראה תוד"ה

שיתקיים — יבמות סג, סע"ב. תוד"ה ברת"י

— כתובות סג, א.

מזכירים גם הנהגת בן עזאי, ואעפ"כ היתה זו הנהגה ע"פ תורה, כמבואר בשו"ע¹³ ובהלכות ת"ת לאדמו"ר הזקן¹⁴.

אלא שהנהגה זו שייכת רק ליחידים-סגולה, ולא לרוב בני"י (כמבואר בהלכות ת"ת שם). עבודת רוב בני"י צריכה להיות באופן של שוב — התיישבות בעולם, כדי למלא את הכוונה ד"לשבת יצרה"¹⁵, אבל אעפ"כ יכולים להיות יחידים שעבודתם תהי' באופן של רצוא, אף ש"לא לתוהו בראה"¹⁵, כיון שהכוונה "לשבת יצרה" יכולה להתקיים ע"י אחרים, וכדברי בן עזאי¹⁶: "אפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים".

ונמצא, שאע"פ שבנוגע לנדב ואביהוא עצמם לא הי' חטא בהנהגה זו (ועד שאומרים עליהם שהיו גדולים ממה שאהרן, להיותם יחידים-סגולה (נוסף לכך שהנהגתם היתה קודם הציווי), הנה בנוגע לרוב בני"י אומרת התורה (שעל הרוב תדבר¹⁷) על הנהגת שני בני אהרן "שלא תמות כדרך שמת פלוני", כי, בנוגע לרוב בני"י נחשבת ההנהגה של רצוא ללא שוב לענין של חטא, כיון שצריכה להיות העבודה ד"לשבת יצרה", ועבודת הכהנים — כל בני"י שנקראים "ממלכת כהנים"¹⁸ — מתבטאת בכך ש"יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל"¹⁹, שהו"ע ההמשכה למטה.

ד. ב' ענינים הנ"ל (עבודת בני אהרן ובן עזאי, ועבודת רוב בני"י באופן ד"לשבת יצרה") — יש מעלה בכל א' מהם, וע"ד שיש מעלה ב"תלמוד" ויש מעלה ב"מעשה" (שלכן יש ב' דעות: "תלמוד גדול", או "מעשה גדול"²⁰), וכמו"כ יש מעלה בעובדי הוי' בנשמתם ויש מעלה בעובדי הוי' בגופם²¹.

ועפ"ז יובן איך שייך לומר על נדב ואביהוא שהיו גדולים ממה שאהרן — כי, הגדלות שלהם היתה בענין הקירוב לאלקות:

משה רבינו — הוכרח להיות נמשך למטה; מצד עצמו הי' "כבוד פה וכבוד לשון"²², כבוד פה בתושב"כ וכבוד לשון בתושב"ע"פ, שהי' למעלה (גם) מענין התורה²³. ולכן אמר להקב"ה "שלח נא ביד תשלח"²⁴ — דלכאורה: כיון שהקב"ה שלח אותו בשליחות מסוימת, הי' צריך

(13) אה"ע ס"א ס"ד.	(20) קידושין מ, ב. וש"ג.
(14) פ"ג בקו"א.	(21) ראה המשך תרס"ו ע' קנו ואילך.
(15) ישע"י מה, יח.	סה"מ תש"ח ע' 210 ואילך. ועוד.
(16) יבמות שם.	(22) שמות ד, יו"ד.
(17) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.	(23) ראה זח"ג כח, רע"א. הובא בתו"א
(18) יתרו יט, ו.	בשלח טו, ריש ע"ב.
(19) ברכה לג, יו"ד.	(24) שם, יג.

מתקשר עם הקב"ה — "רעך זה הקב"ה"⁷² (שזהו בבחי' האלקות שלמעלה מהשתלשלות), והן בעבודתו בעצמו, היינו, שעבודתו היא בקו האמצעי, שכללותו הו"ע התורה, "אוריאן תליתאי", שמגיע בפנימיות הכתר, שממש הוא שרש ענין התחי' (כנ"ל), וכמארז"ל "אור תורה מחייהו"⁷³, "טל תורה מחייהו"⁷⁴, והיינו, שתורה היא קו האמצעי, ובתורה גופא יש כמה דרגות: טל ואור כו'.

וזהו כללות החידוש בהגילוי דלעתיד לבוא, כמ"ש⁷⁵ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר" — שגם הבשר הגשמי, שמצד עצמו הוא בבחי' שניות וריבוי, יראה אלקות, אחדות, והיינו, שיהי' חיבור ריבוי ואחדות ע"י קו השלישי, וכנ"ל בענין התחי', שגם המת יהי' חי, "והקיצו" ורננו שוכני עפר"⁷⁷.

* * *

יד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה דבר גו' קדושים תהיו גו'.

* * *

טו. דובר אודות ב' אופני העבודה דצדיקים ובעלי תשובה (שהם בדוגמת ב' הענינים דרצוא ושוב הנ"ל⁷⁸), שזהו החילוק בין פסח ראשון — שחמץ אסור בכל יראה ובל ימצא, והיו"ט הוא שבעה ימים — עבודת צדיקים, לפסח שני — שחמץ ומצה עמו בבית, והוא רק יום אחד, למעלה מהתחלקות (ע"ד תשובת ראב"ד ש"קונה עולמו בשעה אחת"⁷⁹); ונתבאר ג' הדעות בפסח שני⁸⁰: "תקנתא דראשון", "תשלומין דראשון" ו"רגל בפני עצמו" — שבפנימיות הענינים הם ג' אופנים בתשובה: תשובה על חטאים סתם, תשובה במצב של "אחטא ואשוב"⁸¹,

לזכיות — בחי' שוב, בירור המטה, ועד שגם מת (וגם לאחרי ששב לעפר) נעשה חי.
 (79) משא"כ אצל רבי — אפילו לאחרי שתשובת ראב"ד פעלה אצלו ענין של בכי', שזהו"ע התשובה. וע"ד המבואר בענין ספירת העומר, שע"י שנפש האלקית מבררת את נפש הבהמית, פועלת נה"ב ענין המרוצה גם בנה"א, כמ"ש (שה"ש א, ד) "אחריך נרוצה", לשון רבים (ראה לקו"ת ב, סע"ד ואילך. ובכ"מ).
 (80) פסחים צג, א.
 (81) יומא פה, ב (במשנה).

(72) שמו"ר רפכ"ז.
 (73) כתובות קיא, ריש ע"ב.
 (74) יל"ש ישע"י רמו תלא.
 (75) ישע"י מ, ה.
 (76) שם כו, יט.
 (77) חסר קצת (המור"ל).
 (78) צדיק — שלא חטא מעולם, ובפרט לפי המבואר בתניא (פ"א) בענין אמיתת שם התואר צדיק שאינו שייך לחטא, כיון שאין לו יצה"ר — בחי' רצוא, הפשטה מהעולם; ובעל תשובה — שהי' אצלו רע, והפך הודונות

בקליפות, שהרי מציאות הקליפות נבראת ע"י הקב"ה והיתה גם קודם החטא, אלא שהחטא פעל בהם תוספת כח, וכידוע⁶⁵ שקודם החטא הי' מדור הקליפות תחת כל העולמות, וע"י החטא נעשה ענין של תערובת טו"ר, שנתערבו בקדושה. ועד"ז ע"י כל חטא פועלים תוספת כח בקליפות, עוד יותר מאשר ע"י חטא עה"ד.

ומצד פעולת חטא עה"ד בעולם שעי"ז נעשה ענין המיתה טבע בעולם, וגם מצד הטומאה הטבעית שיש בכל אחד מטבע לידתו, כמ"ש⁶⁶ "בחטא יחמתני אמי" (וכדאיתא בגמרא⁶⁷ בנוגע ל"יצרא דעבירה", שכאשר "חבשוהו .. איבעו ביעתא בת יומא לחולה ולא אשכחו") — יכול לגרות את היצה"ר ולבחור ברע שלמטה גם מטומאה טבעית.

וכמ"ש⁶⁸ "ראה נתתי לפניך גו' את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", "ובחרת גו'" — שלכל אדם יש כח הבחירה לבחור במה שירצה; ביכלתו לבחור בחיים וטוב, וביכלתו לבחור במות ורע. וכשם שה"טוב" הוא נעלה יותר מ"חיים", כך ה"רע" הוא גרוע יותר מ"מות"⁶⁹, כי "מות" הו"ע טבעי, ואילו "רע" הוא מה שהאדם גורם ע"י בחירתו כו'.

ולכן מתחילה המשנה עם טומאת מדרס שהיא חמורה יותר מטומאת מת, כיון שזהו ענין שנעשה ע"י בחירת האדם, כנ"ל.

ונמצא, שסדר המשנה הוא כפי סדר העבודה: בכבא הא' מדובר אודות המעמד ומצב בתחילה, קודם העבודה, שאז יש אצלו גם טומאת מדרס; ואח"כ, בכבא הב', הנה ע"י עבודתו הרי הוא מבטל טומאת מדרס, אבל עדיין נשאר אצלו טומאת מת, שזהו"ע טבעי בעולם; ובכבא הג', בגמר העבודה, מתבטלת גם טומאת מת, ונעשה טהור⁷⁰, והיינו, לא רק ביטול הטומאה, אלא יתירה מזה, שהטומאה עצמה (טומאת מת, וגם טומאת מדרס) מתהפכת לטהרה.

יג. והנה, ענין הפיכת הטומאה לטהרה (וכן ענין תחה"מ שמהפכים המת לחי) הוא ע"י קו האמצעי — שלשה, שזהו"ע ההתכללות.

ובפרטיות יותר ישנו ענין ההתכללות הן בינו ובין זולתו, היינו, שצריך להתכלל עם עוד יהודי, שזהו"ע "ואהבת לרעך כמוך"⁷¹, ועי"ז

(65) ראה תו"מ ח"ו ע' 87. וש"נ.
 (66) תהלים נא, ז. וראה לקו"ש ח"ז ע' 44 הערה 25. תו"מ חל"ד ע' 230. וש"נ.
 (67) סנהדרין סד, א. וש"נ.
 (68) נצבים ל, טריט.
 (69) ראה סה"מ עת"ר ע' כ.
 (70) חסר הביאור בענין "בין מבנים בין מבחוץ טהור" (המו"ל).
 (71) פרשתנו (קדושים) יט, יח.

לילך מיד, ואיך יתכן שיאמר "שלח נא ביד תשלח"? — כיון שהי' למעלה מכל הענין! אלא, שהקב"ה הכריח אותו לירד למטה. וירידה זו, עם היותה תכלית הכוונה, יש בה התנתקות ("אן אַפרייס") — בחיצוניות — מקירוב לאלקות.

— וזהו גם הפירוש בפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁵ בנוגע לרבינו הזקן, שמסר את נפשו להתנתק כביכול מהדביקות היותר נעלית ד"מי לי בשמים ועמך לא חפצי בארץ"²⁶, כדי לעשות טובה ליהודי. —

ואילו נדב ואביהוא — עמדו בתכלית הדביקות (רצוא), ובמילא היו מקורבים יותר ממה שאהרן, ולכן נאמר עליהם "בקרובי אקדש".

ה. וכיון שבנוגע לרוב בני"ה הנהגת נדב ואביהוא ברצוא ללא שוב אינה כפי הכוונה, לכן, אחרי מות שני בני אהרן, ציוותה התורה:

(א) "ואל יבוא בכל עת אל הקודש"²⁷, והיינו, שלא "בכל עת" תהי' הכניסה לפני ולפנים, כיון שצריכים להיות גם מבחוץ לקודש, בשביל ההמשכה למטה,

(ב) גם כאשר צריכה להיות הכניסה לקדש הקדשים, הנה "בזאת יבוא גו"²⁸ — שצריכה להיות שם עבודת הקטורת, שענינה הוא המשכה למטה מטה עד לבירור הקליפות, שמטעם זה הי' בקטורת: (א) י"א סממנים, כידוע²⁹ שמספר י"א רומז על הקליפות, כי בקדושה המספר הוא עשר, "עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר"³⁰, (ב) מור, שנעשה מחי' טמאה (כמבואר בתורה אור דרושי מגלת אסתר³¹).

וההוראה מזה (מענין הב') — בשתים:

(א) גם כאשר נמצאים במריגות נעלות בתכלית הקירוב והדביקות כו', הנה בשעת מעשה צריך ליתן את הדעת ("האָבן אין זינען") אודות ההמשכה למטה, עד לעומק תחת — בירור הקליפות. כאשר לא נמצאים בקדש הקדשים, צריך אמנם להיות "שוב", אבל לא ירידה למטה מטה; אבל כאשר עומדים בתכלית העלי', בקדש הקדשים, אזי מצד גודל העלי' יכולים וצריכים לירד עד לעומק תחת, לברר גם את הקליפות.

(ב) כיצד יכולים לבוא לקדש הקדשים — דוקא ע"י קטורת. כאשר

(25) לקו"ד ח"א מה, רע"א.
 (26) תהלים עג, כה. וראה סה"מ"צ להצ"צ
 (27) שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלח, סע"א).
 — נעתק ב"היום יום" יח כסלו.
 (28) פרשתנו (אחרי) טז, ב.
 (29) ראה תו"מ סה"מ חשון ס"ע שמ. וש"נ.
 (30) ספר יצירה פ"א מ"ד.
 (31) צט, א.

יורדים לענינים תחתונים ביותר עד לבירור הקליפות, הנה עי"ז דוקא באים לעילוי היותר גדול — כניסה לקדש הקדשים, ששם היא עבודת הקטורת שעלי נאמר²⁷ "כי בענן אראה", שהו"ע המשכת העצמות³².

ו. ע"פ הנ"ל יובן גם מ"ש במאמר של הצ"צ (מה"ביכלאך" שנפדו בפדיון שבויים, כפי שנזכר כמ"פ) אודות ג' האופנים שבענין הקטורת³³:
 א) "הצדוקים .. היו אומרים שקטרת של יוהכ"פ מניחין אותה על האש בהיכל חוץ לפרוכת, וכשיעלה עשנה מכניס אותה לפנים לקדש הקדשים" (כי, "זה שכתוב כי בענן אראה על הכפורת, אמרו כי הוא ענין הקטרת", אבל לאמיתו של דבר, "מפי השמועה למדו חכמים שאינו נותן הקטרת אלא בקדש הקדשים לפני הארון, שנאמר³⁴ ונתן את הקטורת על האש לפני ה'", "שלא יתקן מבחוץ ויכניס")³⁵.

ב) גם כאשר מתקן הקטורת בפנים — הרי זה באופן ש"מפזרה ע"ג הגחלים שאזי הי' עשנה ממהרת לבוא"³⁶.

ג) "צוברה (דהיינו שנותנה במקום אחד כעין גל³⁷) כדי שיהא עשנה שוהה לבוא"³⁶, ש"הוא כבוד שיהא שוהה בעבודה". "ואנו קיי"ל כמ"ד צוברה"³⁸. ומבאר הצ"צ, "שיש בזה ענין עמוק וכו'".

והענין בזה, שהסדר לתקן את הקטורת מבחוץ תוכנו שההתעסקות בבירור הקליפות היא דוקא כשנמצאים בחוץ, אבל כשנמצאים כבר בקד"ק, אין להתעסק עם עניני מטה. ובכך: הסדר לתקן בחוץ ח"ו, כדעת הצדוקים — בודאי מושלל בתכלית. אלא הסדר הוא שגם כשנמצאים בקד"ק צריך להיות ענין השוב כו'. ולא עוד אלא שהחידוש הוא שההלכה היא "כמ"ד צוברה" דוקא, היינו, לא לעשות זאת במהירות, כדי לצאת י"ח, אלא בשהי' ובאריכות כו'.

וההוראה מזה:

לא זו בלבד ששוללים בתכלית את הדעה שכל ענין עבודת הבירורים הוא דוקא בשעה שנמצא בחוץ, היינו, בזמן שבלאה"כ עוסק הוא בעניני העולם, הנה אז יחשוב אודות עשיית טובה ליהודי, אבל בשעה שנמצא בקד"ק אינו חושב כלל אודות העולם — סדר זה בודאי

התורה שגם הריבוי נהפך לאחדות, שזהו אמיתית ענין האחדות, שגם לאחרי שישנו ריבוי, הרי זה גם אחדות.

וזהו ענין "אוריין תליתאי", קו השלישי, קו האמצעי, שעולה עד פנימיות הכתר⁶² — שזהו"ע שלמעלה לגמרי מהגדרים של אחדות וריבוי, ולכן יכול לחבר אותם, והיינו, שגם מריבוי יהי' ענין של אחדות. ועד"ז בנוגע למשניות הנ"ל שמתחילים בתבית "שלשה" — שהו"ע קו האמצעי שמגיע בפנימיות הכתר, שזוהי בחי' שלמעלה מכל הגדרים של טהרה וטומאה, ולכן ביכלתה לחבר אותם, והיינו, שגם מטומאה, עד לטומאת מת, אבי אבות הטומאה, נעשה ענין של טהרה. וע"ד משנת"ל (ס"ח) שתחיית המתים נמשכת מבחי' שלמעלה מחיים ומות, ולכן יכולה לפעול במות, שגם שם יהי' ענין של חיים.

יב. ועדיין צריך להבין במשניות שבפרק הנ"ל, שהתחלתה היא בטומאת מדרס ואח"כ טומאת מת — הן מצד סדר המשניות, שכל משנה מתחילה ב"טמא מדרס" ואח"כ "טמא טומאת מת", והן מצד הדין, שהדברים שהמשנה פוסקת שהם טמאים טומאת מדרס, הרי הם גם טמאים טומאת מת, ואילו הדברים שהמשנה פוסקת שהם טמאים טומאת מת, אין בהם החומר דטומאת מדרס. ולכאורה, ע"פ האמור בענין "עטיו של נחש", שזוהי הסיבה לכללות ענין החטא והטומאה — היתה טומאת מת צריכה להיות חמורה יותר מטומאת מדרס?

אך הענין הוא:

טומאת מת — לאחרי חטא עה"ד עכ"פ — נעשית ענין טבעי בעולם, שלכן, הנה אפילו אצל אלו שאינן להם חטאים, צריך להיות ענין המיתה, בעטיו של נחש, כיון שזה נעשה ענין טבעי;

משא"כ טומאת מדרס — הרי זה ענין שהאדם גורם לזה מצד בחירתו; טבע העולם אינו דורש זאת כלל, אלא שהאדם, שניתנה לו הבחירה, יכול להוסיף ולפעול ענין של רע. וע"ד מ"ש⁶³ "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע", דקאי על ענינים שאינם אפילו מצד טבע היצירה"ר, אלא שהאדם מגרה את היצירה"ר כו', כמבואר במ"א⁶⁴.

והיינו, שהאדם ע"י בחירתו, יכול ליתן תוספת כח בקליפות יותר ממה שיש להם מצד חטא עה"ד. וכמו שחטא עה"ד פעל תוספת כח

(32) ראה ע"ט"ר שער יוהכ"פ כט, א.

(35) ראה שם נג, א.

(36) ראה שם מט, ב.

(37) פי' הרע"ב תמיד פ"ו מ"ג.

(38) ראה יומא נד, סע"ב.

מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' א'קלד.

(33) נדפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו (אחרי

— כרך א) ע' רפג ואילך.

(34) פרשתנו שם, יג.

(62) ראה תו"מ סה"מ תשרי ס"ע קכב.

(63) נוסח "על חטא" דיוהכ"פ.

(64) ראה גם תו"מ חכ"ז ע' 104. וש"נ.

רש"נ.

דלכאורה, בשלמא בנוגע לפרק המשניות במסכת מקוואות (פ"ז), מובנת שייכותו עם ענינים של היפך החיות, ע"פ מ"ש במדרש⁵⁷ שכאשר משה ראה טומאת מת נתכרכמו פניו, עד שאמר לו הקב"ה שהטהרה על טומאת מת היא ע"י טבילה במי חטאת שהם בדוגמת מי מקוה; אבל מהי השייכות של פרק המשניות במסכת כלים (פכ"ד) עם ענין של היפך החיות?

בסידור — שממנו הי' נוהג כ"ק מו"ח אדמו"ר לומר פרקי משניות אלו — מובא בשם הרה"צ מרוזין, שטעם לימוד פרק זה הוא לפי שכל משנה שבו מסתיימת בתיבת "טהור", "טהור מכלום" או "טהורה מכלום", וסיום הפרק הוא "בין מבפנים בין מבחוץ, טהור". אבל, עפ"י השייכות היא רק עם הסיום של כל משנה — "טהור" או "טהורה", ועדיין אינו מובן: מהי השייכות עם התחלת כל משנה, שפוסקת ש"טמא", היפך ענין הטהרה!?

וע"פ האמור בענין התוספת אור שנעשה ע"י שמבררים גם את ענין היפך החיות, יש לבאר השייכות גם עם ענין הטומאה שבהתחלת כל משנה — כי, תכלית הכוונה היא לא רק טהרה סתם, אלא התכלית היא להפוך גם את הטומאה לטהרה, ולכן מתחילה כל משנה בענין הטומאה, ועד לטומאת מת, "אבי אבות הטומאה"⁵⁸, שבאה "בעטיו של נחש"; ולאחרי כן באים לענין הטהרה שבסיום המשנה — לא רק טהרה סתם, אלא הפיכת טומאה לטהרה.

יא. ובוזה יובן גם מה שכל משנה מתחילה ב"שלשה":

ידוע⁵⁹ שמספר שלשה הו"ע קו האמצעי. וזהו גם מה שמצינו בגמרא⁶⁰ בנוגע לתורה — "אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי".

וצריך להבין: מהי המעלה ב"תליתאי" — דלכאורה, הרי המעלה האמיתית היא בענין האחדות דוקא, אחד, ולא שלשה?

אך הענין הוא — שהחידוש של התורה הוא שאפילו לאחרי שישנו ענין הריבוי בעולם, "נעשה" לשון רבים, "והרוצה לטעות יטעה"⁶¹, פועלת

57) תנחומא חוקת ו. במדב"ר פי"ט, ד. 59) ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 111 ואילך.
58) פרש"י פסחים יד, ריש ע"ב. מפרשי ורש"נ.
המשנה לכלים ואהלות (בתחלתן). ועוד (ראה) 60) שבת פח, א.
אנציק' תלמודית בערכו — כרך א ע' נ 61) ב"ר פ"ח, ח.
ואילך. ורש"נ.)

מושלל בתכלית, ואדרבה, דוקא כשנמצאים בקד"ק אזי יכולה וצריכה להיות הירידה עד למטה מטה,

אלא המדובר הוא אודות ענין עמוק יותר — שההתעסקות בעבודת הבירורים צריכה להיות לא רק כדי לצאת ידי חובה: כיון שהרבי שלח אותו בשליחות, הרי הוא ממלא זאת, אפילו בהיותו בקד"ק, אבל הוא עושה זאת רק כדי לצאת ידי חובתו, אלא צריך לעשות זאת באופן ד"צובר", באריכות ובעומק, ואז דוקא הרי זה מעורר את הענין ד"כי בענין אראה", גילוי העצמות.

וע"ד שמצינו בענין הבירורים שבתורה — כידוע³⁹ מעלת תלמוד בבלי על תלמוד ירושלמי, שהלכה כבבלי דוקא⁴⁰, בגלל שבתלמוד בבלי ישנו ענין הבירורים, להיותו באופן ד"במחשכים הושיבני"⁴¹, מצד הפלפול והקושיות כו'. ולכאורה⁴²: הרי גם בתלמוד ירושלמי יש קושיות ותירוצים, ומהו גודל המעלה שבתלמוד בבלי? — אך הענין הוא, שהקושיות ותירוצים שבתלמוד ירושלמי הם בקיצור כו', משא"כ בתלמוד בבלי הפלפול בקושיות ותירוצים הוא באריכות. ומצד מעלה זו — הלכה כבבלי.

ומזה מובן גם בנוגע לענין הבירורים שבעולם — שההתעסקות בזה צריכה להיות (לא רק כדי לצאת י"ח, אלא) בשחי' ובאריכות דוקא, ודוקא ע"י נעשית המשכת העצמות — "כי בענין אראה".

* * *

ז. כל האמור לעיל הוא סדר עבודת האדם מצד עצמו, שעבודתו צריכה להיות באופן ד"לשבת יצרה"; אבל יש לפעמים שמזמינים לאדם מלמעלה עבודה באופן של רצוא ועלי' למעלה.

וזהו הביאור בדברי רבי עקיבא "כל ימי הייתי מצטער כו' מתי יבוא לידי ואקיימנו"⁴³:

לכאורה אינו מובן: היתכן שרצונו של ר"ע הי' בענין של מס"נ ורצוא — הרי העבודה צריכה להיות באופן של "שוב"?

ואין לתרץ שר"ע הי' מהיחיד-סגולה שאצלם הי' יכול להיות ענין הרצוא ע"פ תורה, וכמשנת"ל (ס"ג) בנוגע לבן עזאי — שהרי בין

39) ראה המשך תרס"ו ע' צ ואילך. 42) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 189.
40) ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) ערך 43) ברכות סא, ב. וראה גם שיחת ש"פ
אחרי תשכ"ב ס"ט (תו"מ חל"ג ע' 385).
41) איכה ג, ו. וראה סנהדרין כד, א.
44) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 189.

ה"ארבעה שנכנסו לפרדס" הנה הנהגתו של ר"ע היתה באופן ש"נכנס בשלום ויצא בשלום"⁴⁴, שזהו הקו ההפכי מהנהגת בן עזאי, והיינו, לפי שעבודתו של ר"ע היתה באופן של שוב דוקא. וזהו גם מה שר"ע הוא המקור לתושבע"פ, "כולהו אליבא דר"ע"⁴⁵. וא"כ, איך יתכן שר"ע רצה ענין של מס"נ?

אך הענין הוא — שיש חילוק בין סדר עבודת האדם מצד עצמו ובין מה שמזמינים לו מלמעלה: עבודת האדם מצד עצמו צריכה להיות באופן של שוב, אבל לפעמים מזמינים לו מלמעלה עבודה באופן של רצוא. וזהו מה שביקש ר"ע: "מתי יבוא לידו" — שיזמינו לו מלמעלה עבודה של מס"נ.

והתועלת שבדבר — כי, כאשר ישנו רק ענין השוב, ללא רצוא, אזי יכולים להשקע בהמטה; וע"י הרגש הרצוא מבייחיים שלא ישקעו כו'.

ח. והנה, כשם שנתבאר בענין המס"נ והרצוא, שאע"פ שאין זה סדר העבודה, מ"מ, כשמזמינים מלמעלה יש בזה עילוי — כן הוא גם בקו ההפכי, בענין ד"אל עפר תשוב"⁴⁶, שזוהי הירידה לבחי' מטה היותר תחתון (כדלקמן) — שאע"פ שסדר העבודה הוא באופן ש"על כרחך אתה חיי"⁴⁷, ועד שפקוח נפש (של חיי שעה, ואפילו על הספק וספק ספיקא) דוחה את כל התורה⁴⁸, ונמצא, שמצד סדר העבודה צריך להיות קיום הגוף דוקא, מ"מ, כאשר מזמינים זאת מלמעלה, כבוא עת פקודתו, אזי יש מעלה גם בענין ד"אל עפר תשוב".

וכידוע מאמר הבעש"ט⁴⁹ קודם הסתלקותו, שיש ביכלתו לעלות בסערה השמימה, כמו אליהו הנביא⁵⁰, אלא שרצונו לעבור את הענין ד"אל עפר תשוב".

והענין בזה:

המעלה ד"אל עפר תשוב" היא — שנעשית הירידה לבחי' המטה היותר תחתון, שזהו"ע העפר, לפעול בו בירור וזיכוך כו'. וכידוע⁵¹ משל הליווע"ר, שכאשר צריכים להגבי' בנין, אזי צריכים לאחוז מתחתיתו דוקא.

(44) חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב (לגירסת הע"י). ירושלמי שם פ"ב ה"א.
(45) סנהדרין פו, רע"א.
(46) בראשית ג, יט.
(47) אבות ספ"ד.
(48) ראה יומא פב, א. כתובות יט, א.
(49) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות שש"א. וש"נ.
(50) מלכים"ב, א"א.
(51) תו"א בראשית ד, רע"א. ובכ"מ.

ואע"פ שגם אליהו (בגימטריא ב"ן, בחי' בהמה⁵²) פעל זיכוך בגופו הגשמי עד שעלה בסערה השמימה — הרי לא היתה אצלו הירידה (והבירור) עד להמטה היותר תחתון, בחי' עפר (וגם בנוגע לגופו — הרי עלה בסערה השמימה).

וע"ד משנת"ל (ס"ה) בענין הקטורת, שדוקא בירור י"א הסממנים מגיע ומעורר המשכת העצמות, "כי בענן אראה" — כמו"כ הנה דוקא הירידה ד"אל עפר תשוב", זיכוך התחתון ביותר, פועלת את הגילוי דתחיית המתים (ולכן איתא בגמרא⁵³ שאפילו צדיקים שגופם קיים, הנה קודם התחי' צריכים גם הם לחזור לעפרן), שזהו גילוי שנמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות, שלגבי דרגא זו הנה חיים ומות (וגם עפר) הם בשוה, ולכן, גם המת (ואפילו לאחרי ששב לעפר) נעשה חיי⁵⁴.

ט. ע"פ הנ"ל יובן גם מ"ש בגמרא⁵⁵ "ארבעה מתו בעטיו של נחש":

לכאורה תמוה: כיון שאצלם לא הי' ענין של חטא, א"כ, מה נוגע להם חטא עה"ד שבעטיו של נחש, שבגלל זה יתחייבו מיתה?

אך הענין הוא — שצריכה להיות הירידה לברר גם את התחתון ביותר; לולי "עטיו של נחש" לא היתה כל מציאות המיתה, אבל לאחרי שישנו "עטיו של נחש", צריך לירד גם לשם כדי לפעול הבירור כו'. ודוקא ע"י הירידה לפעול הבירור במקום המיתה כו', באים לגילוי נעלה יותר, בדוגמת הגילוי דתחה"מ לאחרי שיחזרו לעפרן דוקא.

וזהו גם הביאור בענין אמירת קדיש בקשר ענין של היפך החיות דוקא — דלכאורה אינו מובן: בקדיש אומרים "יתגדל ויתקדש שמי' רבא", "יהא שמי' רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא", שזהו"ע של המשכת אלקות בעולם, ולכאורה, הרי זה קשור עם ענין של חיות, ולא עם היפך החיות! — אך הענין הוא, שדוקא ע"י הירידה והבירור של המטה ביותר, היפך החיות, אזי באים לגילוי נעלה יותר.

י. עפ"ז יש לבאר גם בנוגע לסדר הלימוד לאבל ויִאָרְצִיט⁵⁶ —

(52) ראה כנפי יונה (לרמ"ע מפאנו) חלק שני סק"ה. מגלה עמוקות אופן קמ (מו, א).
(53) קהלת יעקב בערכו. שבת קמה, ב. וראה גם לקו"ת ויקרא ג, ד. ובכ"מ.
(54) שבת קנב, סע"ב.
(55) ראה סה"מ עת"ר ע' ק.
(56) בהבא לקמן — ראה גם "הדרן על סדר הלימוד ליִאָרְצִיט", נדפס בתו"מ — הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' שנה ואילך (משיחה זו).